

Raadsmemo vooraankondiging voorgenomen besluit tot sluiting OBS de Regenboog in Voorthuizen

Datum: **26 mei 2026**

Onderwerp: Voorgenomen besluit schoolbestuur tot sluiting OBS de Regenboog

Ter attentie van: De Gemeenteraad

Afzender: College van Burgemeester en Wethouders

Portefeuillehouder J. de Heer-Verheij

Mail behandelaar d.feteris@barneveld.nl

Samenvatting

Het memo schetst de voorgenomen sluiting van Openbare Basisschool 'De Regenboog' in Voorthuizen met daarin de stappen die tot nu toe zijn gezet en de belangrijke juridische kaders en keuzemogelijkheden voor de gemeenteraad.

Doel

Met dit memo wil het college de raad meenemen:

- In de stappen die tot op heden zijn gezet
- De afwegingen die daarbij een rol spelen
- Het verdere proces richting besluitvorming door de raad

Dit memo is informierend. Op een later moment na een eventueel formeel voorstel tot sluiting door het bestuur van Stichting Openbaar Primair Onderwijs Eem- Vallei Educatief (STEV) wordt de raad een formeel besluit voorgelegd.

Inhoud memo

1. Aanleiding

STEV heeft het voornemen kenbaar gemaakt de Openbare Basisschool De Regenboog in Voorthuizen te sluiten. Het leerlingaantal ligt al drie jaar achtereenvolgens onder de gemeentelijke instandhoudingsnorm. STEV heeft diverse alternatieven onderzocht, waaronder een nevenvestiging, fusie, overdracht aan een andere stichting en bestuurlijke samenwerking, maar acht deze op dit moment niet haalbaar.

Vanuit de gemeenteraad zijn er schriftelijke vragen gesteld over de ontstane situatie van de openbare basisschool de Regenboog. Daarnaast heeft de gemeenteraad verzocht om hier in een (extra) commissievergadering verder het gesprek over te hebben. Met het oog daarop schetst dit memo het juridisch kader en de tot nu toe gezette stappen en opties voor de gemeenteraad.

2. Context

Kenmerken school

De Regenboog is één van de vier basisscholen voor openbaar onderwijs in de gemeente Barneveld. Het voornemen tot sluiting zal het openbaar onderwijs binnen de gemeente van vier naar drie scholen terugbrengen. Deze bevinden zich dan alle in de kern Barneveld. De openbare basisscholen vallen allemaal onder het college van bestuur van STEV.

Leerlingaantallen & prognoses

De leerlingaantallen van de Regenboog zitten al voor langere periode op en rond de opheffingsnorm, zoals deze in de Wet op Primair Onderwijs (WPO art.140) is vastgelegd.

Schooljaar 2021-2022	94 leerlingen
Schooljaar 2022- 2023	91 leerlingen
Schooljaar 2024-2025	82 leerlingen
Schooljaar 2025- 2026	79 leerlingen

De genoemde aantallen zijn volgens de 1 oktober-telling (Dienst Uitvoering Onderwijs/DUO). De 1 oktober- telling toont het aantal ingeschreven en bekostigde leerlingen dat op 1 oktober van het voorafgaande schooljaar onderwijs ontvangt op de school. Deze telling is bepalend voor het totale (landelijke) budget voor het primair onderwijs, voor het bepalen van de ruimtebehoefte en voor de bekostiging rondom de stichting- en instandhouding van scholen. De 1 oktobertelling is daarmee ook van belang voor de voorzieningen in de onderwijshuisvesting door de gemeente en bepalend voor de vraag of een school wordt opgeheven. Daarnaast is er de telling op 1 februari. Deze bepaalt alleen de hoogte van de bekostiging voor de schoolorganisatie in het kalenderjaar erna, maar dus niet voor het besluit over opheffing van de school.

Kijkend naar de leerlingaantallen zien we dat het leerlingaantal al jaren op en rond de opheffingsnorm van 92 leerlingen zit.

Naast de prognoses die DUO jaarlijks publiceert, wordt er door de gemeente Barneveld twee jaarlijkse prognoses voor leerlingenaantallen op de scholen in Barneveld gegeven. Deze prognoses, opgesteld door XXlnc houden rekening met lokale factoren, zoals bevolkingsgroei maar ook met de woningbouw in een gebied.

Uiteindelijk is het schoolbestuur verantwoordelijk voor de strategische prognose van de eigen scholen. Zij vertalen de prognoses van DUO en de lokale gegevens naar een prognose voor hun eigen scholen.

Deze gemeentelijke lokale prognoses laten in de afgelopen jaren wel een afwijking naar beneden zien ten opzichte van de daadwerkelijke leerlingaantallen zoals deze jaarlijks op 1 oktober worden bekendgemaakt. Deze twee jaarlijkse prognoses laten een lichte stijging zien voor 2027 en 2028, echter deze blijft nog onder de opheffingsnorm. Nieuwe prognoses vanuit de gemeente zullen in 2028 volgen.

Schoolgebouw

De Regenboog is gelegen aan de van den Berglaan 14 in Voorthuizen. Het schoolgebouw bevindt zich naast de Protestants Christelijke basisschool Prins Willem Alexander. Momenteel zijn de leerlingen uit groep 1 tm 8 verdeeld over 4 groepen.

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) is bepaald dat er voor de Regenboog op een nieuwe locatie in Voorthuizen nieuwbouw wordt gerealiseerd voor de school. De verwachting is dat dit gebouw in de zomer van 2028 zal worden opgeleverd. Het uitgangspunt is dat de nieuwe school in Voorthuizen Zuid-Oost gebruikt zou gaan worden door zowel de Vlindertuin als De Regenboog. In theorie is dit nog steeds een mogelijkheid. STEV heeft zich ook teruggetrokken uit het ontwikkelproces voor de nieuwbouw. Vooruitlopend op de definitieve sluiting van De Regenboog is er afgesproken met het schoolbestuur, Stichting voor Protestants Christelijk Organisatie voor Opvang en Onderwijs Gelderse Vallei (PCO GV) dat zij als bouwheer op gaan treden voor de nieuwe school. In de eerste jaren wordt nog wel uitgegaan van dubbel gebruik van het gebouw, maar vanwege de voorgenomen sluiting op dit moment niet meer door De Regenboog. Mocht de Regenboog toch in stand blijven dan zullen we bovenstaande opnieuw moeten bekijken en hiervoor nieuwe afspraken moeten maken met de schoolbesturen.

3. Juridisch kader: de garantiefunctie van de gemeente

Artikel 23 lid 4 van de Grondwet verplicht de overheid in elke gemeente te zorgen voor 'een genoegzaam aantal' openbare scholen. Ook als het openbaar onderwijs zoals in Barneveld via STEV bestuurlijk verzelfstandigd is, blijft deze grondwettelijke zorgplicht bij de gemeenteraad rusten. De wetgever heeft de gemeenteraad daartoe specifieke bevoegdheden gegeven, die in de Wet op het primair onderwijs (WPO) zijn verankerd.

De WPO bevat ook bepalingen over de bekostiging van scholen door de Rijksoverheid. Om een school te kunnen stichten moet de behoefte aan de school aangetoond worden en aannemelijk worden gemaakt dat de zogenaamde stichtingsnorm zal worden gehaald. Een nieuwe school moet uiterlijk in het elfde jaar voldoen aan de stichtingsnorm voor het aantal leerlingen. Voor de gemeente Barneveld is de stichtingsnorm 200 leerlingen. Na vier jaar moet de helft van dit aantal worden gehaald. Bovendien moet een op te richten school aan kwaliteitseisen voldoen. De Inspectie voor het Onderwijs adviseert de minister of de aanvraag voldoet aan de verplichtingen. Als de aanvraag wordt goedgekeurd moet de gemeente voor huisvesting zorgen.

Voor bestaande scholen geldt de zogenaamde instandhoudingsnorm, ook wel opheffingsnorm genoemd. Voor de gemeente Barneveld is die norm 92 leerlingen. Een openbare school die drie achtereenvolgende jaren onder deze norm zit wordt door de minister van Onderwijs opgeheven op grond van artikel 139 van de WPO. Slechts onder bepaalde voorwaarden kan hierop een uitzondering worden gemaakt:

- Als het om de laatste school van een richting gaat **binnen een straal** van 5 kilometer en de school tenminste 50 leerlingen heeft.

Dalton Kind Centrum (DKC) de Vliegeniers ligt binnen een straal(hemelsbreed) van 5 kilometer van de Regenboog.

- Daarnaast geldt voor openbare scholen nog een extra uitzonderingsmogelijkheid. Als het om de laatste openbare school gaat en er **over de weg gemeten** binnen 10 kilometer geen school aanwezig is waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven. DKC de Vliegeniers ligt over de weg minder dan 10 kilometer van de Regenboog. Geen van beide uitzonderingen nu genoemd zijn dus voor de Regenboog toepasbaar.
- Indien een schoolbestuur een beroep kan doen op de regeling voor de gemiddelde schoolgrootte. De gemiddelde schoolgrootte moet dan tenminste 10/6e maal de gewogen gemiddelde instandhoudingsnorm zijn van de gemeenten waarin de scholen gevestigd zijn. Het aantal leerlingen van de scholen van STEV ligt te laag om aan dit criterium te voldoen.
- Het beroep op de gemiddelde schoolgrootte kan ook gedaan worden door een samenwerking aan te gaan met een stichting in een aangrenzend gebied, waarbij het gewogen gemiddelde van beide stichtingen geldt. STEV werkt aan het inzetten van deze mogelijkheid tot 1 augustus 2027, door een bestuurlijke samenwerking aan te gaan met Stichting Protestants Christelijk Basis Onderwijs (PCBO) Baarn-Soest.
- Een andere mogelijkheid om het verdwijnen van openbaar onderwijs te voorkomen is het fuseren van de school met een andere openbare school.
- Een laatste mogelijkheid is het fuseren van een openbare school met een school voor bijzonder onderwijs, waarmee een zogenaamde samenwerkingschool ontstaat, die zowel openbaar als bijzonder is. Dit vergt de bereidheid van een bijzondere school om hieraan mee te werken.

Op grond van artikel 148 van de WPO moet een verzelfstandigd bestuur voor openbaar onderwijs de gemeenteraad minimaal twaalf maanden voor de beoogde opheffingsdatum (of uiterlijk 1 augustus voorafgaand aan het opheffingsjaar) schriftelijk informeren. In dit geval moet STEV de gemeenteraad uiterlijk op 1 augustus 2026 schriftelijk informeren over het voorgenomen besluit tot sluiting.

- De gemeenteraad heeft vervolgens tot 1 februari van het jaar volgend op de mededeling de tijd om te besluiten. In dit geval dus 1 februari 2027.
- Als de gemeenteraad vóór 1 februari 2027 besluit de school in stand te willen houden, wordt de instandhouding overgedragen aan de gemeente.
- Als de gemeenteraad na 1 februari 2027 reageert of geen besluit neemt, kan de opheffing zoals gepland doorgaan. Ofwel: wie zwijgt stemt toe.

De raad kan niet afdwingen om de school open te houden zonder zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de instandhouding.

4. Tot nu toe gezette stappen

STEV

Het leerlingenaantal van De Regenboog ligt al meerdere jaren onder de wettelijke instandhoudingsnorm. Voor een verantwoorde voortzetting acht STEV een minimum van circa 80 leerlingen (vier groepen) nodig. Dit aantal wordt niet gehaald. Op 1 oktober 2025 waren er 79 leerlingen. STEV voorziet een daling naar 64 leerlingen in oktober dit jaar en 54 in 2027.

Begin 2026 vertrokken 12 leerlingen door verhuizing en 4 door onrust in groep 7-8, terwijl de instroom sterk achterblijft. Volgend schooljaar start de school met slechts drie groepen, wat naar verwachting leidt tot verdere uitstroom.

STEV geeft aan jarenlang te hebben geprobeerd sluiting te voorkomen, door te investeren in Daltononderwijs (recent gecertificeerd), verbetering van online zichtbaarheid, deelname aan dorpsactiviteiten en gebruik van de wettelijke uitzonderingsregeling om open te blijven. Ook is ingezet op nieuwbouw, maar door de volgorde (eerst school, dan woningbouw) komt dit volgens het bestuur te laat. Alternatieve scenario's, waaronder nevenvestiging, fusie, samenwerkingschool en overdracht aan een ander bestuur, zijn onderzocht maar bieden in de ogen van STEV geen reële oplossing. De spreiding in schoolvoorkeuren van ouders maakt overdracht aan één ontvangende school onwenselijk.

Om het voortbestaan van de school tot 1 augustus 2027 te waarborgen is STEV een samenwerking aangegaan met PCBO Baarn-Soest. Op grond van die samenwerking is voor 1 februari jl. een aanvraag ingediend bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) om gebruik te maken van de hierboven toegelichte uitzondering op grond van de gemiddelde schoolgrootte. Deze aanvraag is ook recent goedgekeurd. Door deze uitzonderingsregeling blijft De Regenboog in aanmerking komen voor rijks bekostiging. Deze samenwerking biedt STEV ook de mogelijkheid om hiervan na 1 augustus 2027 gebruik te blijven maken. STEV ziet echter onvoldoende toekomstperspectief en kiest daarom voor sluiting van de school.

Over de conclusie dat sluiting onvermijdelijk leek, volgden besprekingen met Medezeggenschapsraad (MR) en Raad van Toezicht (RvT) (februari 2026), ouderavond en ouderraadpleging (februari–maart 2026) en inventarisatie van schoolvoorkeuren (april 2026). Er volgt nog een verkenning bij voorkeursscholen (mei 2026), MR-advies en goedkeuring RvT (juni 2026). Bij het niet opvolgen van het advies van de MR heeft de MR nog de mogelijkheid de zaak voor te leggen aan de Landelijke Commissie voor Geschillen WMS (LCG WMS). Na het doorlopen van al deze stappen wordt het definitieve besluit vastgesteld en uiterlijk 1 augustus 2026 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Gemeente

De portefeuillehouder, wethouder De Heer-Verheij heeft meerdere gesprekken gevoerd met mevrouw Verhoeven, bestuurder van STEV. In die gesprekken zijn zorgen geuit over het verdwijnen van het openbaar onderwijs in Voorthuizen. Er is uitleg gevraagd over de stappen die zijn gezet. Ook is er gesproken over de alternatieven die zijn onderzocht en wat nog mogelijkheden zijn.

5. De opties voor de gemeenteraad

Het besluit tot sluiting is nog niet definitief. Het college van bestuur van STEV heeft goedkeuring nodig van de Raad van Toezicht en de medezeggenschapsraad (MR) heeft adviesrecht. Uiteindelijk is het aan de gemeenteraad om eventueel te besluiten de school in stand te willen houden. De instandhouding van de school wordt dan overgedragen aan de gemeente.

Voorafgaand aan de formele besluitvorming beperken de mogelijkheden van de gemeente zich tot overleg en het kenbaar maken van standpunten. De gemeente kan aandringen op het afzien van een voorgenomen besluit tot sluiting, maar kan dit niet afdwingen. Het bestuur van STEV is bevoegd een voorgenomen besluit tot sluiting te nemen, dit ter advies voor te

leggen aan de MR en vervolgens aan de gemeenteraad. Daarna heeft de gemeenteraad verschillende opties.

Optie A: Instemmen met sluiting

De gemeenteraad besluit niet om instandhouding over te nemen en stemt zo (impliciet) in met de voorgenomen opheffing van De Regenboog. STEV voert de sluiting door per de beoogde datum, 1 augustus 2027.

Gevolgen:

- Er is geen openbaar basisonderwijs meer in Voorthuizen.
- De grondwettelijke garantiefunctie van de gemeente is in het geding. De gemeente behoudt de verplichting om openbaar onderwijs te voorzien als de behoefte daartoe aanwezig is.
- De gemeente heeft na sluiting de bevoegdheid en in geval van aantoonbare behoefte de plicht om stappen te zetten voor een nieuwe openbare school.

Optie B: Niet instemmen en school overnemen door gemeente

De gemeenteraad besluit de sluiting niet goed te keuren en neemt voor 1 februari 2027 het besluit om de school over te nemen. Op grond van artikel 148 lid 2 WPO wordt de instandhouding dan overgedragen aan de gemeente. De gemeente wordt daarmee zelf het bevoegd gezag van De Regenboog en neemt de volledige verantwoordelijkheid voor de school over. Net als in de periode voor de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs is de gemeente dan zelf het schoolbestuur. Momenteel vervullen alleen de gemeenten Schiermonnikoog en Westerwolde deze rol nog. Wat de bekostiging betreft gelden dezelfde regels als voor verzelfstandigde schoolbesturen. Voor zover scholen aan alle voorwaarden voldoen ontvangen ze dezelfde rijk bekostiging.

Gevolgen:

- Het ministerie van Onderwijs gaat vervolgens alsnog over tot opheffing van de school, omdat de school drie jaar onder de instandhoudingsnorm zit en de gemeente geen aanspraak kan maken op de regeling voor de gemiddelde schoolgrootte of een van de andere eerdergenoemde uitzonderingsgronden.
- De gemeente kan de school direct overdragen aan een ander schoolbestuur dat bevoegd en bereid is de instandhouding van een openbare school binnen de gemeente Barneveld over te nemen. Dat kan een stichting voor openbaar onderwijs zijn of een zogenaamde samenwerkingsstichting die zowel openbare als bijzondere scholen in stand mag houden. In het geval van een stichting moet dat in de statuten zijn vastgelegd, inclusief het recht om dat binnen de gemeente Barneveld te doen. Een dergelijke overdracht kan niet worden afgedwongen; een geïnteresseerd bestuur moet daartoe zelf bereid zijn. Dit vereist dat er een andere stichting is die de school wil en kan overnemen. Dat kan een bestaande stichting zijn met voldoende schaalgrootte om de regeling gemiddelde schoolgrootte toe te passen, waardoor de rijks bekostiging kan worden gecontinueerd. In verband met de voorbereidingstijd voor een dergelijke overdracht zou direct na de melding op 1 augustus a.s. verkend moeten worden of een ander schoolbestuur hiertoe bereid is, zodat tijdig voor 1 februari 2027 weer een beroep kan worden gedaan op de regeling voor de gemiddelde schoolgrootte.

- In de huidige situatie, drie jaar onder de instandhoudingsnorm, is de levensvatbaarheid voor een overnemende stichting afhankelijk van haar totale leerlingaantal. STEV zelf haalt de benodigde gemiddelde schoolgrootte niet; een andere stichting met ruim bemeten andere openbare scholen mogelijk wel.

Optie C: Instemmen met sluiting en inzetten op een nieuwe school

De gemeenteraad besluit niet om instandhouding over te nemen en stemt zo (impliciet) in met de voorgenomen opheffing van De Regenboog, maar zet tegelijkertijd in op het stichten van een nieuwe openbare basisschool in Voorthuizen zodra de behoefte daartoe voldoende aantoonbaar is.

Wettelijk kader:

Op grond van artikel 77 WPO is het college van B&W verplicht een haalbaarheidsonderzoek te starten naar een nieuwe openbare school als ten minste 50 ouders van kinderen tot en met 12 jaar daartoe schriftelijk verzoeken. Blijkt uit dat onderzoek voldoende belangstelling, dan moet het college een aanvraag indienen bij de minister. Een nieuwe school moet in het elfde jaar na oprichting voldoen aan de stichtingsnorm van 200 leerlingen voor de gemeente Barneveld; na vier jaar moet al de helft worden gehaald.

Naast het ouderinitiatief kan ook de gemeente zelf het initiatief nemen. Stichting op grond van de garantiefunctie (artikel 23 lid 4 Grondwet) is mogelijk als binnen 10 kilometer van de beoogde vestigingsplaats geen andere openbare basisschool aanwezig is (binnen of buiten de gemeentegrenzen) en er behoefte bestaat aan openbaar onderwijs. In dat geval geldt de stichtingsnorm niet. Deze mogelijkheid geldt niet voor Voorthuizen, omdat er in Barneveld nog openbare scholen zijn binnen 10 kilometer afstand.

Los van deze mogelijkheden kan ook een bestaand schoolbestuur het initiatief nemen voor de stichting van een nieuwe openbare school. Er is dan pas een rol voor de gemeente weggelegd bij het voorzien in onderwijshuisvesting als een dergelijk initiatief wordt goedgekeurd. De gemeente kan andere besturen aanmoedigen of suggereren een dergelijk initiatief te nemen, maar heeft geen formele bevoegdheden om die route af te dwingen.

Gevolgen:

- Tijdelijk geen openbaar onderwijs in Voorthuizen. Kinderen die nu De Regenboog bezoeken worden opgevangen bij andere openbare scholen in de regio.
- De procedure voor een nieuwe school duurt meerdere jaren en is niet gegarandeerd. Het is geen snelle of zekere route.
- Een nieuwe school die door de gemeente wordt gesticht kan worden overgedragen aan een bestaand of nieuw schoolbestuur.

6. Samenvatting en positie gemeente

De gemeente heeft juridisch gezien beperkte mogelijkheden om de sluiting van De Regenboog te voorkomen. De gemeenteraad kan de school overnemen, maar die vervolgens alleen in stand houden door overdracht aan een andere stichting. Dit kan niet worden afgedwongen en vereist een bereidwillige partij. Het zoeken van een bereidwillig schoolbestuur zou dan zo spoedig mogelijk na 1 augustus moeten starten.

7. Financiën en vervolg

Op het moment dat er een schriftelijk besluit over de voorgenomen sluiting ligt bij de gemeenteraad vanuit STEV (uiterlijk 1 augustus) zal er in het najaar meer inhoudelijke informatie volgen. Op basis waarvan het college haar advies zal geven en definitieve besluitvorming door de gemeenteraad zal plaatsvinden. Het besluit ligt er voor 1 februari 2027.